

عوامل تأخیر در سن ازدواج با رویکرد فراترکیب

جعفر هوشیاری^۱

محسن مطلبی کربکندی^۲

چکیده

مسئله اصلی این پژوهش، شناسایی عوامل تأخیر در سن ازدواج بود که با روش فراترکیب انجام شد. برای گردآوری داده‌ها، از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. جامعه آماری پژوهش، تمام نشریات علمی-پژوهشی معتبر داخلی مرتبط با موضوع از سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ ش بود. برای انجام پژوهش، پس از طراحی سؤالات تحقیق، از پایگاه‌های معتبر، جست‌جویی نظام‌مند بر اساس کلیدواژه‌هایی نظیر ازدواج دیررس، ازدواج دیر هنگام و سن ازدواج صورت گرفت. از میان ۱۳۹ پژوهش، ۶۹ پژوهش، انتخاب شدند و مورد تجزیه و تحلیل و کدگذاری قرار گرفتند. کدهای محوری و انتخابی بر اساس نظر کارشناسان، مورد بررسی و روایی‌سنجی چندمرحله‌ای و بازنگری قرار گرفت. نتایج حاصل، در ۸۷ کد باز، ۲۲ کد محوری و ۵ کد انتخابی طبقه‌بندی شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد: الف) کدهای انتخابی فردی، اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی، به ترتیب مهم‌ترین عوامل تأخیر در ازدواج هستند؛ ب) همچنین عوامل فردی با ده عامل محوری، دارای بیشترین فراوانی و عاملیت است؛ ج) عوامل اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی نیز هرکدام با سه عامل محوری، در رتبه دوم تا پنجم اهمیت و عاملیت قرار دارند؛ د) از میان ۸۷ عامل مرتبط با ازدواج دیر هنگام، به ترتیب فراوانی، پنج عامل پرتکرار، شامل ادامه تحصیل دختران، بیکاری پسران، نگرانی شغلی پسران، مشکلات اقتصادی دختران و مشکلات اقتصادی پسران، دارای اهمیت و عاملیت بیشتری هستند؛ ه) عوامل استخراج شده می‌تواند توسط دستگاه‌های سیاست‌گذاری کشور و خانواده‌ها مورد توجه قرار گیرد. نتایج این فراترکیب نشان می‌دهد که برای بررسی عوامل تأخیر در ازدواج، باید همزمان به عوامل فردی، اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی توجه گردد؛ هرچند که مهم‌ترین عامل، مربوط به عوامل فردی است.

واژگان کلیدی: ازدواج، ازدواج دیررس، ازدواج دیر هنگام، سن ازدواج، فراترکیب.

۱. استادیار گروه روان‌شناسی، مجتمع آموزش عالی علوم انسانی اسلامی جامعة المصطفیٰ ﷺ العالمیه، قم، ایران؛
j.houshyari@yahoo.com

۲. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت، قم، ایران (نویسنده مسئول)؛
motallebi64@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۸/۲۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۱۱/۰۶

۱. مقدمه

خانواده به عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی، حاصل ازدواج است که در جوامع و فرهنگ‌های گوناگون وجود داشته است. تعریف ازدواج در میان اقوام و ملت‌ها باهم متفاوت بوده و فرهنگ هر ملتی، معنای متفاوتی از ازدواج را داراست. در کشور ما، ازدواج یک رابطه قانونمند عرفی و یا دینی است که استحکام این پیوند، موجب سلامت جامعه خواهد بود (ساروخانی، ۱۳۸۵، ص ۲۰۳). در گذشته، افراد به هنگام احساس نیاز به شریک عاطفی-جنسی، به ازدواج و تشکیل خانواده اقدام می‌کردند؛ اما به تدریج با افزایش آزادی و استقلال فردی و با ایجاد تحولات اجتماعی و اقتصادی، الگوی سنتی خانواده نیز به مرور دچار تغییر شده است. براین اساس، جامعه ایرانی در چند دهه گذشته، تغییرات اساسی و قابل ملاحظه‌ای را در سن ازدواج تجربه کرده است. افزایش سن ازدواج، محدود به جامعه و کشور ایران نیست و در اکثر کشورهای توسعه‌یافته، میانگین سن ازدواج بالا رفته است که بیانگر تغییر الگوی سنتی ازدواج به الگوی مدرن است (کوششی و قربانی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۰). به عنوان نمونه، سن ازدواج در دهه ۱۹۶۰ به شدت در کشور آمریکا افزایش یافت تا جایی که اولین بار، عنوان پدیده مجردهای شهری در آمریکا مطرح شد (لوگران و زسیسوپولوس، ۲۰۰۴، ص ۵). بر اساس پژوهش‌ها، عوامل مختلفی در افزایش میانگین سن ازدواج دخیل است. سیر افزایشی سن ازدواج در ایران، حکایت از تأثیر ساختاری و کارکردی خانواده در افزایش میانگین سن ازدواج دارد (سرای، ۱۳۸۷، ص ۱۲۳).

گرچه ازدواج دیر هنگام می‌تواند باعث افزایش تحصیلات، بهبود اشتغال و پیشرفت‌های فردی و اجتماعی شود، اما این پدیده، پیامدهای منفی مختلفی از جمله آسیب‌های فردی و اجتماعی، رفتارهای پرخطر فردی، افزایش بزهکاری، کاهش جمعیت، مشکلات جسمی و روانی، ترس از آینده و وجود تعارضات بین هویت سنتی و مدرن را به همراه دارد (قانع عزآبادی و دیگران، ۱۳۹۲، ص ۳۲۹؛ فرضی‌زاده، ۱۳۹۳، ص ۱۴۴؛ علیرضانژاد و دیگران، ۱۳۹۲، ص ۲۹۲ و سفیری و شهانواز، ۱۳۹۴، ص ۳۵). بر این اساس از دهه‌های قبل، بررسی عوامل تأخیر سن ازدواج، مورد توجه پژوهشگران روان‌شناسی و جامعه‌شناسی واقع شده و تاکنون تحقیقات بسیاری در این باره صورت گرفته است؛ اما تاکنون پژوهش جامع فراترکیب در حوزه علل افزایش سن ازدواج انجام نشده است. از این رو پژوهش حاضر با هدف فراترکیب یافته‌های

پژوهش‌های پیشین و واکاوی علل افزایش سن ازدواج، به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال‌ها بود: عوامل تأخیر در ازدواج کدام‌اند؟ کدام یک از عوامل، فراوانی و عاملیت بیشتری دارند؟

۲. پیشینه پژوهش

طی سال‌های اخیر با توجه به تحولات اجتماعی و فرهنگی و موانع ازدواج، پژوهشگران به موضوع تأخیر سن ازدواج توجه ویژه‌ای داشته‌اند و در این خصوص تحقیقات بسیاری انجام شده است؛ اما فراترکیب جامع مطالعات، دارای فراوانی بالایی نیست. قربانی و ترابی (۱۴۰۰) در پژوهشی با هدف بررسی تحولات سن مناسب ازدواج در ایران و تعیین‌کننده‌های آن بین سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۴ اعلام کردند که تحصیلات، همواره عاملی کلیدی در افزایش سن مناسب ازدواج دو جنس است. در پژوهشی، هزارجریبی و آستین‌فشان (۱۳۸۸)، میزان باسوادی، میزان تحصیلات، افزایش نرخ مشارکت اقتصادی زنان و بیکاری را از عوامل بالا رفتن میانگین سن ازدواج زنان دانسته‌اند. غیر از این دو پژوهش فراترکیب محدود، پژوهش‌های دیگری نیز وجود دارد که با روش‌های دیگری به بررسی علل تأخیر سن ازدواج پرداخته‌اند؛ از جمله: مختاری و همکاران (۱۴۰۰) با هدف شناسایی پدیده تأخیر در ازدواج دختران به این نتیجه رسیدند که این تأخیر، عواملی از جمله: داشتن خانواده ضد ازدواج، شخصیت فردیت‌طلب، زندگی در جامعه مشوق تجرد، برداشت‌های غلط مرتبط با ازدواج و مواجهه با افراد تضعیف‌کننده زوجیت‌طلبی دارد. همچنین پژوهش بنی‌جمالی و صادقی فسایی (۱۴۰۰) نشان داد نداشتن شغل، شرایط زندگی نامطمئن، ترس از آینده، ناتوانی خانواده در حمایت از ازدواج فرزندان، تله‌گذار به بزرگ‌سالی و شلوغی زندگی، نگرانی دختران از انتخاب، ترس از محدود شدن آزادی در مردان و زنان، بی‌اعتمادی به جنس مخالف و ناآشنایی با ازدواج و زندگی متأهلی، از عوامل مهم ازدواج دیررس به شمار می‌روند. همچنین ارضای نامشروع نیازهای عاطفی-جنسی، روابط نامشروع، بی‌بندوباری، بدپوششی و بدحجابی و جرائم خشن جنسی نیز از عواملی است که پیرحیاتی و نادرپور (۱۳۹۹) در پژوهش خود به عنوان عوامل ازدواج دیررس نام برده‌اند.

بررسی پیشینه پژوهش نشان داد در عین فراوانی بالای پژوهش‌های ازدواج دیررس، فراترکیب جامع مطالعات، محدود است و دو مطالعه مذکور، محدود به زمان و عوامل خاصی است. از این رو فراترکیب جامع مطالعات تأخیر سن ازدواج در ایران ضرورت دارد.

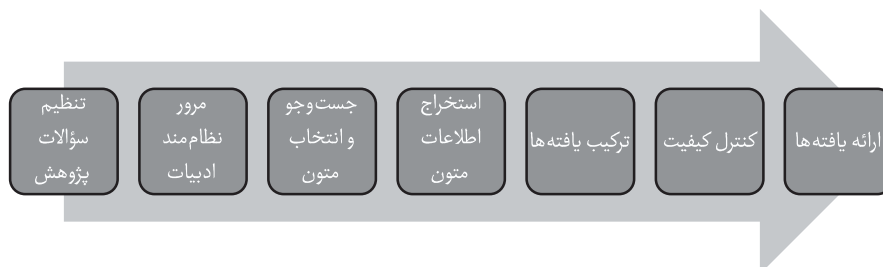
۳. روش پژوهش

دانشمندان باتوجه به روند رشد روش‌های پژوهشی به این نتیجه رسیدند که اشراف بر تمامی ابعاد یک موضوع پژوهشی امکان‌پذیر نیست؛ ازاین‌رو در مجامع علمی، انجام پژوهش‌های ترکیبی رواج یافته است. پژوهش‌های ترکیبی، نتایج پژوهش‌های انجام‌شده در یک موضوع خاص را به شیوه دقیق، نظام‌مند و علمی، در اختیار محققان قرار می‌دهد (ازکیا و توکلی، ۱۳۸۵، ص ۲). یکی از این پژوهش‌های ترکیبی، فرامطالعه^۱ یا تحلیل تحلیل‌ها (دی‌کاستر، ۲۰۰۴، ص ۳) است که با استفاده از آن می‌توان عصاره پژوهش‌ها را با یکدیگر ترکیب و بین آنها روابط و نتایج جدید کشف نمود (گلاس، ۱۹۷۶، ص ۵). چهار نوع فرامطالعه عبارت‌اند از: فراتحلیل،^۴ فراروش،^۵ فرانظریه^۶ و فراترکیب^۷ (بنچ و دی، ۲۰۱۰، ص ۴۹۰). روش فراترکیب، بیشترین کاربرد را در پژوهش‌های فرامطالعه دارد که بر اساس این روش، می‌توان به یافته‌های کیفی، دسترسی بیشتر و دقیق‌تری پیدا کرد (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۷، ص ۸۶). همچنین از این روش برای نظم‌بخشی نتایج پژوهش‌های کیفی و ارائه برداشتی منسجم از یافته‌های کیفی استفاده می‌شود و پژوهشگر با استفاده از این روش، به دنبال تجمیع نتایج مطالعات کیفی با هدف کشف مفاهیم اساسی و ترکیب این مفاهیم به یک مفهوم نهایی است (بک، ۲۰۰۲، ص ۹۵). پژوهشگر در روش فراترکیب به جای ارائه خلاصه یافته‌ها، آنها را ترکیب کرده و به تفسیری جدید می‌رسد؛ به صورتی که در نتایج آن، نگرشی نظام‌مند ایجاد، و نتایج جدیدی کشف می‌شود (زیمر، ۲۰۰۶، ص ۳۱۵).

در اجرای روش فراترکیب، نظریه‌های مختلفی وجود دارد؛ ازجمله نوبلت و هیر^۸ برای اجرای این روش، سه مرحله انتخاب مطالعات، ترکیب ترجمه‌ها و ارائه تلفیق را بیان کرده‌اند. روشی دیگر

1. Meta Study
2. Decoster, J.
3. Glass, G. V.
4. Meta-Analysis
5. Meta-research
6. Meta-theory
7. Meta Synthesis
8. Bench, S. & Day, T.
9. Sandelowski & Barroso
10. Beck, C.
11. Zimmer, L.
12. Noblit & Hare

که بیشترین استفاده را در میان پژوهشگران دارد، روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷) است که مراحل آن در شکل (۱) آمده است.

شکل ۱. گام‌های هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو در روش فراترکیب

در پژوهش حاضر، از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو برای شناسایی عوامل تأخیر در سن ازدواج استفاده شده است. بر اساس روش فراترکیب، متن پژوهش‌های انجام شده مرتبط با موضوع ازدواج دیر هنگام، داده به حساب می‌آیند و همانند متن مصاحبه در پژوهش کیفی در نظر گرفته می‌شوند.

۴. یافته‌های پژوهش

گام اول، تنظیم سوالات پژوهش: برای تنظیم سؤال اصلی پژوهش، از معیارهایی مانند چه زمانی، چه چیزی و چگونگی روش استفاده می‌شود. براین اساس، در این پژوهش، دو سؤال اساسی این است که عوامل تأخیر در ازدواج کدام‌اند؟ کدام یک از عوامل، فراوانی و عاملیت بیشتری دارند؟

گام دوم، مرور نظام‌مند ادبیات: جامعه آماری در این پژوهش، شامل مطالعات مختلفی است که به بررسی ازدواج دیر هنگام پرداخته‌اند. براین اساس، پایگاه‌ها و نشریات علمی مهم داخلی کشور^۱ مورد بررسی قرار گرفتند. به همین منظور، واژه‌های کلیدی مانند ازدواج دیررس، ازدواج دیر هنگام، تأخیر در ازدواج، افزایش سن ازدواج، مجرد، عوامل مجرد، دختران ازدواج نکرده، پسران ازدواج نکرده و همچنین کلمات و عبارات ترکیبی از این کلمات برای جست‌وجوی مقالات و پژوهش‌ها استفاده شد.

۱. پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، ایرانداک، نورمگز، پرتال جامع علوم انسانی و سیویلیکا.

گام سوم، جست‌وجو و انتخاب متون: در این مرحله، پس از جست‌وجو در پایگاه‌های مختلف، تعداد ۱۳۹ مقاله مرتبط شناسایی شد. برای انتخاب پژوهش‌های مناسب و قابل استفاده، ۹۷ مقاله بر اساس درجه علمی مقاله، عنوان، چکیده، محتوا و کیفیت روش‌های پژوهش، مورد ارزیابی قرار گرفت. در نهایت، ۶۹ مقاله، یعنی ۴۹/۶۴٪ از مجموع ۱۳۹ مقاله، با درجه علمی-پژوهشی برای انجام روش فراترکیب انتخاب شد که مراحل گزینش و درصد فراوانی مقالات گزینش شده، در جدول (۱) قابل مشاهده است. همچنین کلیه ۶۹ مقاله منتخب، در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ ش تدوین شده است که در جدول (۲) گزارش زمانی تدوین مقالات منتخب در سه دهه اخیر آمده است. در خصوص جنسیت مورد پژوهش در ۶۹ مقاله منتخب، این نکته قابل توجه است که ۱/۴۴٪ در خصوص مردان، ۳۷/۶۸٪ از پژوهش‌ها در خصوص زنان و ۶۰/۸۶٪ به هر دو جنس پرداخته شده است که در جدول (۳) گزارش تفکیک جنسیتی موارد پژوهش بر اساس تعداد مقالات و درصد آنها درج شده است.

جدول ۱. مراحل گزینش و درصد فراوانی مقالات گزینش شده

مرحله اول: گزینش اولیه	مرحله دوم: گزینش ثانویه	مرحله سوم: گزینش نهایی
۱۳۹ عنوان مقاله یافت شد	۹۷ مقاله انتخاب شد	۶۹ مقاله گزینش شد
۱۰۰٪	۶۹/۷۸٪	۴۹/۶۴٪

جدول ۲. گزارش زمانی تدوین مقالات منتخب در سه دهه اخیر

بازه زمانی	تعداد	درصد
۱۳۸۰-۱۳۸۹	۱۰	۱۴/۴۹٪
۱۳۹۰-۱۳۹۹	۴۳	۶۲/۳۱٪
۱۴۰۰-۱۴۰۲	۱۶	۲۳/۱۸٪

جدول ۳. گزارش تفکیک جنسیتی موارد پژوهش بر اساس تعداد مقالات و درصد آنها

جنسیت مورد پژوهش در مقالات	تعداد	درصد
مرد و زن	۴۲	۶۰/۸۶٪
زن	۲۶	۳۷/۶۸٪
مرد	۱	۱/۴۴٪

گام چهارم، استخراج اطلاعات متون: در این گام، محتوای مقالات منتخب در مرحله قبل، به تفکیک عنوان مقاله، نام پژوهشگران، سال انتشار، روش تحقیق و خلاصه یافته‌ها دسته‌بندی شدند که نمونه‌ای از گزارش آن، در جدول شماره (۴) و مشروح آن در پیوست (۱) قابل مشاهده است.

جدول ۴. نمونه گزارش توصیف کلی مقالات

کد	عنوان مقاله	سال	روش	نویسنده/گان	خلاصه یافته‌های مرتبط
۱	بررسی دلایل و اثرات افزایش سن ازدواج دختران روستایی در ایران	۱۳۸۱	تحلیلی انتقادی	اکبر مجیدالدین و احمد رضا جمالی	مهاجرت پسران (مهم‌ترین عامل در بالا رفتن سن ازدواج دختران روستایی)، سطح تحصیلات بالاتر پسران، تفاوت سطح اقتصادی دختران و پسران به دلیل درآمد داشتن پسران، مشکلات فرهنگی، اختلافات محلی روستا، رسوم خاص روستاها و توجه به مادیات
۲	تأخیر در ازدواج، انطباق یا بحران؛ نگاهی واکاوانه به سن ایدئال ازدواج دانشجویان دانشگاه تهران	۱۳۸۱	پیمایشی	احمد دراهکی و حسین محمودیان	اعتقاد به هزینه فایده در ازدواج در مردان، کاهش خانواده‌محوری در مردان، اعتقاد به هزینه فایده در ازدواج در دختران، نگرش به دوستی دختر و پسر در دختران، اعتقاد به متغیرها فرامادی‌گرایی در دختران
۳	شناسایی پدیده تأخیر در ازدواج دختران: نظریه زمینه‌ای	۹۰	نظریه زمینه‌ای	سمانه مختاری، زهرا یوسفی و غلامرضا منشئی	داشتن خانواده ضد ازدواج، شخصیت فردیت طلب، زندگی در جامعه مشوق تجرد، برداشت‌های غلط مرتبط با ازدواج، ویژگی‌های تسهیل‌گر تجرد، مواجهه با افراد تضعیف‌کننده زوجیت‌طلبی

کد	عنوان مقاله	سال	روش	نویسنده/گان	خلاصه یافته‌های مرتبط
۴	بررسی اکتشافی دلایل تأخیر در سن ازدواج از دیدگاه دختران دانشجوی شهر تهران	۱۳۹۷	تحلیل محتوا و گزندتئوری	منصوره زارعان	عامل درونی: ادامه تحصیل، ترس، ایدئال‌گرایی، معاشرت‌های ناموفق، خودرایی، سخت‌پسندی، وسواس، بی‌ارادگی، بدبینی به اجتماع، بیماری جسمی، ترس از رابطه جنسی، عدم تمایل به ازدواج، تجربه تلخ، عدم بلوغ فکری، عدم بلوغ عاطفی، نرسیدن به تفاهم، روابط محدود با جنس مخالف و ظاهر نازیبا. عامل بیرونی: جایگاه اجتماعی خانواده، نبود خواستگار، سخت‌گیری خانواده، اختلاف سلیقه، هزینه‌های اقتصادی، تأخیر انداختن ازدواج، مشکلات فرهنگی، مسئولیت داشتن در خانواده، دلایل مبهم، اعتیاد، زندان و فضای باز برای برآورده شدن نیاز جنسی مردان
۵	بررسی آسیب‌شناختی اجتماعی بالا رفتن سن ازدواج از دیدگاه دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه	۱۳۹۵	پنهانگر	مرضیه خیری و مهدی حاجی‌آقا	عوامل اجتماعی: انحرافات اخلاقی پسران و بی‌اعتمادی دختران به پسران عوامل اقتصادی: نداشتن شغل و عدم ثبات اقتصادی عوامل فرهنگی: دادن اهمیتی ویژه به مادیات، بالا بودن مهریه
۶	بررسی تعیین‌کننده‌های شکاف سن واقعی و ایدئال ازدواج در استان کهگیلویه و بویراحمد	۱۳۹۸	پیمایشی	فرزاد قربانی، محمد میرزایی و محمد حدادی	تحصیلات، جهت‌گیری ارزشی، وضعیت اشتغال مردان، تحصیلات، درآمد خانواده، وضعیت اشتغال

کد	عنوان مقاله	سال	روش	نویسنده/گان	خلاصه یافته‌های مرتبط
۷	جامعه‌شناختی عوامل مرتبط با ازدواج دیررس جوانان ازدواج کرده بالای سی سال شهر بناب	۱۳۹۴	پیمایشی	سیروس فخرایی و مهناز پورتنقی	ادامه تحصیل، سخت‌پسندی، عدم اعتماد، اشتغال، تمایل به زندگی مجردی، سخت‌گیری خانواده
۸	بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر میانگین سن ازدواج زنان در سه دهه گذشته ۵۵-۸۵	۱۳۸۱	اسنادی	جعفر هزارجریبی و پروانه آستین‌فشان	بیکاری، افزایش نرخ مشارکت اقتصادی زنان، میزان تحصیلات عالی، میزان باسوادی
۹	بررسی عوامل اقتصادی و فرهنگی مؤثر بر سن ازدواج در ایران؛ یک مطالعه میان‌استانی	۱۳۹۵	پیمایشی	ابراهیم التجائی و مینا عزیززاده	افزایش متغیرهای تورم و بیکاری
۱۰	بررسی عوامل مؤثر بر سن ازدواج زنان در ایران؛ یک رویکرد اقتصادی	۱۳۹۰	رگرسیون کاکس	وحید ضرابی و سیدفرخ مصطفوی	تحصیلات زنان
۱۱	برساخت معنایی تأخیر سن ازدواج بر اساس نظریه زمینه‌ای (مطالعه موردی دانشجویان دختر شهر مشهد)	۱۳۹۸	نظریه زمینه‌ای	شهلا باقری، جواد مداحی و طاهره لطفی خاچکی	شرایط علی تأخیر ازدواج: تحصیلات و بازاندیشی فرصت‌های فردگرایانه، ادامه تحصیل مشغولیتی بازدارنده، تجربه رابطه با دیگری، واکاوی شکست اطرافیان (خاطرات منفی)، ترس از طلاق. شرایط زمینه‌ای تأخیر سن ازدواج: اعتماد ناپذیری و متعهد نبودن مردان، محدودیت شغلی و جبر تحصیلی (تعریف جامعه: تنها راه برای کسب شغل، تحصیلات و رسیدن به مدارج بالای تحصیلی است)، تحکم و نادیده‌انگاری نظر دختر

کد	عنوان مقاله	سال	روش	نویسنده/گان	خلاصه یافته‌های مرتبط
۱۲	تأثیر محل زندگی (روستا شهر) بر زمان ازدواج زنان در ایران	۱۳۸۱	تحلیل ثانویه	علی قاسمی	عوامل تغییرات سن ازدواج زنان در جوامع روستایی: عوامل سنتی (تحصیلات ابتدایی و انتخاب همسر به توصیه پدر و مادر) در کنار عوامل مدرن (اشتغال قبل از ازدواج و تحصیلات دانشگاهی). عوامل تغییرات سن ازدواج زنان در جوامع شهری: عوامل نوسازی (اشتغال قبل از ازدواج، تحصیلات دانشگاهی و تحصیلات راهنمایی).
۱۳	تجربیات زیسته دانشجویان تحصیلات تکمیلی دختر دانشگاه تبریز از ازدواج دیر هنگام (مطالعه‌ای پدیدارشناختی)	۱۳۹۵	پدیدارشناسی توصیفی	علی ایمان زاده، صدیقه محمدزاده و سربیه علی پور	عوامل اصلی در ازدواج دیر هنگام: مشکلات اقتصادی، ادامه تحصیل، فضای مجازی. عوامل فرعی: نقش مسائل اقتصادی، سنت‌های اشتباه اجتماعی و گسترش فضای مجازی. پیامدها: افسردگی، وانهادگی، اضطراب تنهایی و خودتحقیری
۱۴	تحول سن ازدواج زنان در ایران و عوامل جمعیتی مؤثر بر آن	۱۳۸۱	تحلیل ثانوی	شهلا کاظمی پور	تحصیلات بالای دختران در روستاها، بهبود اقتصادی خانواده‌ها در روستاها، پیشرفت وسایل ارتباط جمعی، افزایش سطح فرهنگ خانواده‌های روستایی، مهاجرت پسران روستایی به شهر. یکی از مهم‌ترین دلایل: افزایش سطح تحصیلات زنان

گام پنجم، تحلیل و ترکیب یافته‌ها: در روش فراترکیب، برای رسیدن به تفسیر منسجم و جدید، نیاز به تجزیه و تحلیل و ترکیب مفاهیم پژوهش‌های مورد بررسی است. در این مرحله، کلیه ۶۹ پژوهش انتخاب شده بررسی محتوایی شد. سپس مضمون‌ها و مفاهیم مرتبط با عوامل تأخیر در سن ازدواج، از پژوهش‌های منتخب فراترکیب به عنوان کدهای باز استخراج و کدگذاری شدند. در ادامه، کدهای مشابه دسته‌بندی، و در نهایت ۷۸ مقوله یا کد باز مشخص شدند که گزارش آن به ترتیب فراوانی در مقالات، در جدول (۵) قابل مشاهده است. بعد از کدگذاری باز مقولات و عوامل ۷۸ گانه، بر اساس استخراج محتوا و مفاهیم کدهای باز، ۲۲ کد محوری انتخاب شد و در پایان، کدهای محوری، به پنج کد انتخابی و بعد اصلی تقسیم‌بندی شد که گزارش آن در جدول (۶) درج شده است.

جدول ۵. گزارش کدگذاری باز علل تأخیر در ازدواج بر اساس پژوهش‌های منتخب

کد عامل	عوامل جزئی (کدهای باز)	مستندات بر اساس کد مقاله	فراوانی
۱۸	ادامه تحصیل دختران	۱۸، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۴، ۲۹، ۲۷، ۲۶، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۶۶، ۵۸، ۵۳، ۴۳، ۳۵، ۳۲، ۳۱، ۳۰	۲۸
A ۲	بیکاری پسران	۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۹، ۶، ۴۵، ۴۱، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۲، ۲۹، ۲۷، ۶۸، ۶۵، ۶۲، ۵۹، ۵۳، ۵۱، ۵۰، ۴۷	۲۵
۳۸	نگرانی شغلی پسران	۳۲، ۲۹، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۹، ۶، ۶۸، ۶۵، ۶۲، ۵۹، ۵۱، ۵۰، ۴۷، ۴۵، ۴۱، ۳۹، ۳۸، ۳۶	۲۴
۴۸	مشکلات اقتصادی دختران	۳۶، ۳۱، ۲۸، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۹، ۴، ۶۱، ۶۰، ۵۹، ۵۶، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۶، ۴۰، ۳۸	۲۱
A ۵	مشکلات اقتصادی پسران	۴۰، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۱، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۶۲، ۶۰، ۵۹، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۸، ۴۶، ۴۲	۱۸
A ۶	استقلال اقتصادی دختران به خاطر اشتغال	۳۲، ۲۷، ۲۶، ۲۳، ۱۹، ۱۶، ۱۳، ۸، ۶، ۵، ۶۹، ۶۴، ۵۸، ۵۷، ۵۴، ۵۰، ۴۰	۱۷
A ۷	سخت‌گیری خانواده دختران	۳۷، ۳۱، ۲۶، ۲۴، ۲۲، ۲۱، ۱۱، ۴، ۶۴، ۶۱، ۵۷، ۵۳، ۴۴، ۴۲، ۳۹	۱۵

کد عامل	عوامل جزئی (کدهای باز)	مستندات بر اساس کد مقاله	فراوانی
A ۸	روابط آزاد دختران با جنس مخالف	۲، ۴، ۱۸، ۱۹، ۲۴، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۰، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳	۱۴
A ۹	ادامه تحصیل پسران	۶، ۷، ۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۳۰، ۳۱، ۴۳، ۴۵، ۵۳، ۶۶	۱۴
A ۱۰	نگرش مثبت دختران به دوستی دختر و پسر	۲، ۴، ۱۸، ۱۹، ۲۴، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۰، ۵۱، ۵۲	۱۳
A ۱۱	روابط آزاد پسران با جنس مخالف	۲۲، ۲۴، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۰، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳	۱۱
A ۱۲	نگرش مثبت پسران به دوستی دختر و پسر	۲۲، ۲۴، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۰، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۵	۱۰
A ۱۳	ایدئال گرایی و توقعات بالای دختران	۴، ۳۸، ۴۰، ۴۴، ۵۲، ۵۳، ۵۸، ۶۲، ۶۷	۹
۱۴A	نیافتن مورد مناسب ازدواج برای دختران	۴، ۲۱، ۲۵، ۴۲، ۴۸، ۵۸، ۶۱، ۶۲	۸
A ۱۵	بی‌اعتمادی دختران به پسران به خاطر رواج روابط آزاد	۴، ۵، ۷، ۲۲، ۴۷، ۵۷، ۶۱، ۶۷	۸
A ۱۶	ترسیدن دختران از عدم موفقیت ازدواج	۴، ۳۸، ۴۰، ۴۷، ۵۱، ۵۳، ۵۹، ۶۶	۸
A ۱۷	ترس دختران از آینده ازدواج	۴، ۳۸، ۴۰، ۴۷، ۵۱، ۵۳، ۵۹، ۶۶	۸
A ۱۸	سخت‌گیری خانواده پسران	۲۱، ۲۲، ۲۴، ۳۱، ۳۷، ۳۹، ۵۳، ۶۷	۸
A ۱۹	بی‌اعتمادی دختران و پسران نسبت به یکدیگر	۷، ۱۸، ۲۲، ۲۳، ۴۷، ۵۰، ۵۱	۷
A ۲۰	تجمل‌گرایی و مادی‌گرایی دختران	۲، ۲۰، ۳۲، ۴۰، ۵۳، ۶۸، ۶۹	۷
A ۲۱	اشتغال دختران و پسران	۷، ۹، ۱۶، ۱۷، ۲۴، ۲۹	۶
A ۲۲	اعتقاد دختران به هزینه فرصت	۲، ۱۱، ۱۸، ۴۰، ۵۲	۵
A ۲۳	تغییر ارزش‌های جامعه نسبت به ازدواج در میان دختران	۶، ۱۶، ۳۱، ۵۷، ۶۳	۵
A ۲۴	مهاجرت پسران از روستا	۱، ۱۴، ۳۲، ۴۰، ۵۳	۵
A ۲۵	اعتقاد پسران به هزینه فرصت	۲، ۲۰، ۴۰، ۵۲	۴

کد عامل	عوامل جزئی (کدهای باز)	مستندات بر اساس کد مقاله	فراوانی
A ۲۶	وسواس دختران در انتخاب	۵۹، ۳۲، ۵، ۴	۴
A ۲۷	بی‌اعتمادی پسران به دختران به خاطر رواج روابط آزاد	۵۵، ۴۷، ۲۲، ۱۸	۴
A ۲۸	ترس پسران از عدم موفقیت ازدواج	۶۶، ۵۹، ۵۳، ۵۱	۴
A ۲۹	بیکاری دختران	۶۸، ۶۵، ۶۴، ۵۳	۴
A ۳۰	عدم توازن جمعیتی میان دختران و پسران آماده ازدواج	۶۱، ۳۲، ۲۷	۳
۳۱A	تغییر ارزش‌های جامعه نسبت به ازدواج در میان پسران	۳۱، ۱۶، ۶	۳
A ۳۲	تأثیرپذیری پسران از فضای مجازی	۴۴، ۳۸، ۲۶	۳
A ۳۳	جایگاه اجتماعی خانواده دختران	۲۹، ۲۶، ۴	۳
A ۳۴	نگرانی شغلی دختران	۶۸، ۶۵، ۶۴	۳
A ۳۵	تأثیرپذیری دختران از فضای مجازی	۶۱، ۳۸، ۱۳	۳
۳۶A	ترس دختران و پسران از طلاق به خاطر شکست اطرافیان	۵۳، ۲۷، ۱۱	۳
A ۳۷	ایدئال‌گرایی و توقعات بالای پسران	۶۲، ۵۳، ۵۲	۳
A ۳۸	اعتیاد دختران	۵۹، ۴	۲
A ۳۹	پذیرش فرهنگ خلاف جامعه در میان دختران	۶۰، ۴	۲
A ۴۰	چندهمسری مردان و ایجاد بی‌اعتمادی در بین دختران	۷، ۵	۲
A ۴۱	معاشرت‌های ناموفق دختران	۱۱، ۴	۲
A ۴۲	بدبینی دختران به اجتماع	۶۱، ۴	۲
A ۴۳	نیافتن مورد مناسب ازدواج برای پسران	۶۲، ۲۵	۲
A ۴۴	استقلال‌خواهی افراطی دختران	۶۹، ۲۷	۲

کد عامل	عوامل جزئی (کدهای باز)	مستندات بر اساس کد مقاله	فراوانی
A ۴۵	الگوپذیری دختران از دیگران	۶۷، ۶۶	۲
A ۴۶	تمایل دختران و پسران به زندگی مجردی	۵۳، ۷	۲
A ۴۷	رسم‌های قومیتی خانواده دختران	۵۳، ۱۹	۲
A ۴۸	تجمل‌گرایی و مادی‌گرایی پسران	۶۸، ۵۳	۲
A ۴۹	شخصیت فردیت طلب دختران	۳	۱
A ۵۰	زندگی در جامعه مشوق تجرد دختران	۳	۱
A ۵۱	کاهش خانواده‌محوری پسران	۲	۱
A ۵۲	خودرأیی دختران	۴	۱
A ۵۳	سخت‌پسندی دختران	۴	۱
A ۵۴	بی‌ارادگی دختران برای ازدواج	۴	۱
A ۵۵	وسواس پسران در انتخاب	۵۹	۱
A ۵۶	عدم تمایل دختران به ازدواج	۴	۱
A ۵۷	ترس دختران از رابطه جنسی	۴	۱
A ۵۸	تجربه تلخ ازدواج دختران	۴	۱
A ۵۹	بلوغ دیررس فکری دختران	۴	۱
A ۶۰	بلوغ دیررس عاطفی دختران	۴	۱
A ۶۱	کمال‌گرایی دختران	۴۲	۱
A ۶۲	بیماری جسمی دختران	۴	۱
A ۶۳	نارضایتی دختران از ظاهر خود	۴	۱
A ۶۴	اختلاف سلیقه دختران با مورد ازدواج	۴	۱
A ۶۵	ناتوانی دختران در تصمیم‌گیری	۳۶	۱
A ۶۶	مسئولیت داشتن دختران در خانواده	۴	۱
A ۶۷	جایگاه اجتماعی خانواده پسران	۲۶	۱
A ۶۸	اعتیاد پسران	۵۹	۱

کد عامل	عوامل جزئی (کدهای باز)	مستندات بر اساس کد مقاله	فراوانی
A ۶۹	ناامیدی دختران به آینده	۵	۱
A ۷۰	درآمد ناکافی خانواده دختران و پسران	۶	۱
A ۷۱	بالا بودن توقعات دختران و پسران برای تشکیل خانواده	۲۴	۱
A ۷۲	پذیرش فرهنگ خلاف جامعه در میان پسران	۶۰	۱
A ۷۳	مشکل پسندی دختران و پسران	۷	۱
A ۷۴	عدم اعتماد به نفس دختران و پسران برای ازدواج	۵۹	۱
A ۷۵	ازدواج ناموفق اول پسران	۶۲	۱
A ۷۶	نگرش منفی دختران نسبت به ازدواج	۶۴	۱
A ۷۷	الگوپذیری پسران از دیگران	۶۶	۱
A ۷۸	خانواده ضد ازدواج دختران	۳	۱

جدول ۶. گزارش دسته‌بندی کدهای باز، کدهای محوری و ابعاد اصلی

عوامل اصلی (کدهای انتخابی)	کدهای محوری	کد مقوله‌ها	کدهای باز	مستندات بر اساس کد مقاله
عوامل فردی B۱ فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۱۷۱	تحصیلی فراوانی ۴۲	۱۸	ادامه تحصیل دختران	۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۴، ۳، ۲، ۱، ۰، ۱۹، ۱۸، ۱۵، ۱۴، ۳۱، ۳۰، ۲۹، ۲۷، ۲۶، ۲۴، ۲۳، ۶۶، ۵۸، ۵۳، ۴۳، ۳۵، ۳۲
		A ۹	ادامه تحصیل پسران	۲۶، ۲۴، ۲۲، ۱۹، ۱۶، ۱۵، ۷، ۶، ۳۰، ۴۵، ۴۳، ۳۱، ۳۰
	خطاهای شناختی فراوانی ۳۱	A ۱۰	نگرش مثبت دختران به دوستی دختر و پسر	۳۳، ۳۲، ۲۴، ۱۹، ۱۸، ۴، ۲، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۰، ۳۸، ۳۴
		A ۱۲	نگرش مثبت پسران به دوستی دختر و پسر	۳۸، ۳۴، ۳۳، ۲۴، ۲۲، ۵۵، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۰
		A ۴۶	تمایل دختران و پسران به زندگی مجردی	۵۳، ۷
		A ۴۲	بدبینی به اجتماع	۶۱، ۴
		A ۵۶	عدم تمایل به ازدواج	۴
		A ۷۶	نگرش منفی نسبت به ازدواج	۶۴
		A ۶۹	ناامیدی از آینده	۵
		A ۶۳	نارضایتی دختران از ظاهر خود	۴
		A ۸	روابط آزاد دختران با جنس مخالف	۳۳، ۳۲، ۲۴، ۱۹، ۱۸، ۴، ۲، ۵۳، ۵۲، ۵۱، ۵۰، ۴۰، ۳۸، ۳۴
		A ۱۱	روابط آزاد پسران با جنس مخالف	۴۰، ۳۸، ۳۴، ۳۳، ۲۴، ۲۲، ۵۵، ۵۳، ۵۲، ۵۱، ۵۰
	عاطفی-هیجانی فراوانی ۲۴	A ۱۶	ترس دختران از عدم موفقیت ازدواج	۶۶، ۵۹، ۵۳، ۵۱، ۴۷، ۴۰، ۳۸، ۴
		A ۱۷	ترس دختران از آینده ازدواج	۶۶، ۵۹، ۵۳، ۵۱، ۴۷، ۴۰، ۳۸، ۴
		A ۴۸	ترس پسران از عدم موفقیت ازدواج	۶۶، ۵۹، ۵۳، ۵۱
		A ۳۶	ترس دختران و پسران از طلاق در اثر مشاهده شکست اطرافیان	۵۳، ۲۷، ۱۱
		A ۵۷	ترس دختران از رابطه جنسی	۴

عوامل اصلی (کدهای انتخابی)	کدهای محوری	کد مقوله‌ها	کدهای باز	مستندات بر اساس کد مقاله
عوامل فردی B۱	کمال‌گرایی افراطی فراوانی ۱۶	A ۱۳	ایدئال‌گرایی و توقعات بالای دختران	۵۲، ۴۴، ۴۰، ۳۸، ۴، ۶۷، ۶۲، ۵۸، ۵۳
		A ۳۷	ایدئال‌گرایی و توقعات بالای پسران	۶۲، ۵۳، ۵۲
		A ۵۳	سخت‌پسندی دختران	۴
		A ۷۳	مشکل‌پسندی دختران و پسران	۷
		A ۷۱	بالا بودن توقعات و انتظارات دختران و پسران برای تشکیل خانواده	۲۴
		A ۶۱	کمال‌گرایی دختران	۴۲
عوامل فراوانی بر اساس عوامل اصلی کلی: ۱۷۱	شرایط اختصاصی فردی فراوانی ۱۱	A ۱۴	نیافتن مورد مناسب ازدواج برای دختران	۶۲، ۶۱، ۵۸، ۴۸، ۴۲، ۲۵، ۲۱، ۴
		A ۴۳	نیافتن مورد مناسب ازدواج برای پسران	۶۲، ۲۵
		A ۶۴	اختلاف سلیقه دختران با مورد ازدواج	۴
	ویژگی‌های شخصیتی فراوانی ۹	A ۴۴	استقلال‌خواهی افراطی دختران	۶۹، ۲۷
		A ۴۹	شخصیت فردیت‌طلب دختران	۳
		A ۵۲	خودرأیی دختران	۴
		A ۷۴	نداشتن اعتماد به نفس دختران و پسران برای تشکیل زندگی مشترک	۵۹
		A ۶۵	نا توانی دختران در تصمیم‌گیری	۳۶
		A ۵۹	بلوغ دیررس فکری دختران	۴
		A ۶۰	بلوغ دیررس عاطفی دختران	۴
		A ۵۴	بی‌ارادگی دختران برای ازدواج	۴

عوامل اصلی (کدهای انتخابی)	کدهای محوری	کد مقوله‌ها	کدهای باز	مستندات بر اساس کد مقاله
عوامل فردی B۱ فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۱۷۱	بیماری روانی فراوانی ۵	A ۲۶	وسواس دختران در انتخاب	۵۹، ۳۲، ۵، ۴
		A ۵۵	وسواس پسران در انتخاب	۵۹
	تجارب فردی فراوانی ۴	A ۴۱	معاشرت‌های ناموفق دختران	۱۱، ۴
		A ۷۵	ازدواج ناموفق اول پسران	۶۲
		A ۵۸	تجربه تلخ ازدواج دختران	۴
	بیماری جسمی فراوانی ۴	A ۳۸	اعتیاد دختران	۵۹، ۴
		A ۶۲	بیماری جسمی دختران	۴
		A ۶۸	اعتیاد پسران	۵۹
عوامل اقتصادی B۲ فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۱۳۹	عدم اشتغال فراوانی ۷۹	۳A	نگرانی شغلی پسران	۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۹، ۶، ۴۱، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۲، ۲۹، ۲۷، ۶۸، ۶۵، ۶۲، ۵۹، ۵۱، ۵۰، ۴۷، ۴۵
		A ۲	بیکاری پسران	۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۹، ۶، ۴۵، ۴۱، ۳۹، ۳۸، ۳۶، ۳۲، ۲۹، ۲۷، ۶۸، ۶۵، ۶۲، ۵۹، ۵۳، ۵۱، ۵۰، ۴۷
		A ۶	استقلال اقتصادی دختران به خاطر اشتغال	۲۷، ۲۶، ۲۳، ۱۹، ۱۶، ۱۲، ۸، ۶، ۵، ۶۹، ۶۴، ۵۸، ۵۷، ۵۴، ۵۰، ۴۰، ۳۲
		A ۲۱	اشتغال دختران و پسران	۲۹، ۲۴، ۱۷، ۱۶، ۹، ۷
		A ۳۹	بیکاری دختران	۶۸، ۶۵، ۶۴، ۵۳
		A ۳۴	نگرانی شغلی دختران	۶۸، ۶۵، ۶۴
	گرانی و تورم فراوانی ۴۲	۴A	مشکلات اقتصادی دختران	۲۵، ۲۴، ۲۳، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۹، ۴، ۵۱، ۵۰، ۴۶، ۴۰، ۳۸، ۳۶، ۳۱، ۲۸، ۶۲، ۶۱، ۶۰، ۵۹، ۵۶، ۵۳، ۵۲
		A ۵	مشکلات اقتصادی پسران	۲۶، ۳۱، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۱، ۵۰، ۴۸، ۴۶، ۴۲، ۴۰، ۳۹، ۳۸، ۶۲، ۶۰، ۵۹، ۵۳، ۵۲، ۵۱
		A ۷۰	درآمد ناکافی خانواده دختران و پسران	۵۳، ۶

عوامل اصلی (کدهای انتخابی)	کدهای محوری	کد مقوله‌ها	کدهای باز	مستندات بر اساس کد مقاله
عوامل اقتصادی B۲ فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۱۳۹	مادی‌گرایی فراوانی ۱۸	A ۲۰	تجمل‌گرایی و مادی‌گرایی دختران	۶۹، ۶۸، ۵۳، ۴۰، ۳۲، ۲۰، ۲
		A ۲۲	اعتقاد دختران به هزینه فرصت	۵۲، ۴۰، ۱۸، ۱۱، ۲
		A ۲۵	اعتقاد پسران به هزینه فرصت	۵۲، ۴۰، ۲۰، ۲
		A ۴۸	تجمل‌گرایی و مادی‌گرایی پسران	۵۳، ۶۸
عوامل خانوادگی B۳	سبک زندگی و تربیتی خانواده فراوانی ۳۱	A ۷	سخت‌گیری خانواده دختران	۳۷، ۳۱، ۲۶، ۲۴، ۲۲، ۲۱، ۱۱، ۷، ۴ ۶۴، ۶۱، ۵۷، ۵۳، ۴۴، ۴۲، ۳۹، ۳۸
		A ۱۸	سخت‌گیری خانواده پسران	۳۷، ۳۱، ۲۴، ۲۱، ۱۱، ۷ ۶۷، ۵۳، ۳۹، ۳۸
		A ۷۸	خانواده ضد ازدواج دختران	۳
فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۳۹	شرایط اختصاصی خانوادگی فراوانی ۶	A ۶۶	مسئولیت داشتن دختران در خانواده	۴
		A ۵۱	کاهش خانواده‌محوری پسران	۲
	رسم‌ها فراوانی ۲	A ۴۷	رسم‌های قومیتی خانواده دختران	۵۳، ۱۹
عوامل اجتماعی B۴ فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۳۳	بی‌اعتمادی فراوانی ۲۱	A ۱۵	بی‌اعتمادی دختران به پسران به خاطر رواج روابط آزاد	۶۷، ۶۱، ۵۷، ۴۷، ۲۲، ۷، ۵، ۴
		A ۱۹	بی‌اعتمادی دختران و پسران نسبت به یکدیگر	۵۱، ۵۰، ۴۷، ۲۳، ۲۲، ۱۸، ۷
		A ۲۷	بی‌اعتمادی پسران به دختران به خاطر رواج روابط آزاد	۵۵، ۴۷، ۲۲، ۱۸
		A ۴۰	چندهمسری مردان و ایجاد بی‌اعتمادی در بین دختران	۷، ۵

عوامل اصلی (کدهای انتخابی)	کدهای محوری	کد مقوله‌ها	کدهای باز	مستندات بر اساس کد مقاله
عوامل اجتماعی B4 فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۳۳	سطح اجتماعی خانواده فراوانی ۷	A ۳۰	برهم خوردن توازن جمعیتی میان دختران و پسران آماده ازدواج	۶۱، ۳۲، ۲۷
		A ۳۳	جایگاه اجتماعی خانواده دختران	۲۹، ۲۶، ۴
		A ۶۷	جایگاه اجتماعی خانواده پسران	۲۶
	مهاجرت فراوانی ۵	A ۲۴	مهاجرت پسران از روستا	۵۳، ۴۰، ۳۲، ۱۴، ۱
عوامل فرهنگی B5 فراوانی عوامل بر اساس عوامل اصلی کلی: ۲۱	تغییر ارزش‌ها فراوانی ۸	A ۲۳	تغییر ارزش‌های مطرح جامعه نسبت به ازدواج در میان دختران	۶۳، ۵۷، ۳۱، ۱۶، ۶
		A ۳۱	تغییر ارزش‌های مطرح جامعه نسبت به ازدواج در میان پسران	۳۱، ۱۶، ۶
		A ۳۹	پذیرش فرهنگ خلاف جامعه در میان دختران	۶۰، ۴
	الگوپذیری فراوانی ۷	A ۴۵	الگوپذیری دختران از دیگران	۶۷، ۶۶
		A ۵۰	زندگی در جامعه مشوق تجرد دختران	۳
		A ۷۷	الگوپذیری پسران از دیگران	۶۶
		A ۷۲	پذیرش فرهنگ خلاف جامعه در میان پسران	۶۰
	فضای مجازی فراوانی ۶	A ۳۲	تأثیرپذیری پسران از فضای مجازی	۴۴، ۳۸، ۲۶
		A ۳۵	تأثیرپذیری دختران از فضای مجازی	۶۱، ۳۸، ۱۳

گام ششم، کنترل کیفیت: برای حفظ کیفیت مطالعه، منابع مورد استفاده، در چند مرحله مورد بررسی، ارزیابی و غربالگری قرار گرفتند. همچنین مسیر تحقیق، از ابتدا تا کدگذاری، به صورت

دقیق در چند مرحله توسط پژوهشگران، بررسی مجدد شد. در مرحله بعد، نه کارشناس خبره، مفاهیم و مقولات استخراج شده را در کدهای محوری و انتخابی، مورد ارزیابی قرار دادند. درنهایت دیدگاه کارشناسان، اعمال و اصلاحات انجام شد.

گام هفتم، ارائه یافته‌ها: در این مرحله نهایی، یافته‌های حاصل از فراترکیب تحقیقات ارائه می‌شود. بر اساس مطالعه، تجزیه و تحلیل ۶۹ مقاله منتخب، ۸۷ مفهوم به عنوان کد باز شناسایی شدند که آنها به ۲۲ کد محوری طبقه‌بندی شدند و درنهایت، کدهای محوری به پنج کد انتخابی و عامل اصلی تقلیل یافت که مشروح آن در جدول‌های (۵ و ۶) درج شده است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

شایان ذکر است از آنجاکه تاکنون در خصوص عوامل تأخیر در سن ازدواج با روش فراترکیب پژوهشی انجام نشده است، مقایسه یافته‌های پژوهش امکان‌پذیر نشد. ازدواج و تشکیل خانواده از مباحثی است که به خاطر تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در دهه‌های اخیر، دچار تغییرات زیادی شده است. رشد چشم‌گیر پدیده دیررسی ازدواج در کشورهای دنیا، ازجمله ایران و همچنین ارزش والای مقوله ازدواج، طبق فرهنگ و دین رایج کشور ایران، اهمیت پرداختن به این موضوع را بیشتر می‌کند. لذا تلاش این پژوهش بر این بود که با مطالعه و تجزیه و تحلیل و ترکیب محتوای پژوهش‌های مرتبط با استفاده از روش فراترکیب، به بررسی عوامل تأخیر در سن ازدواج و میزان اهمیت هریک بپردازد.

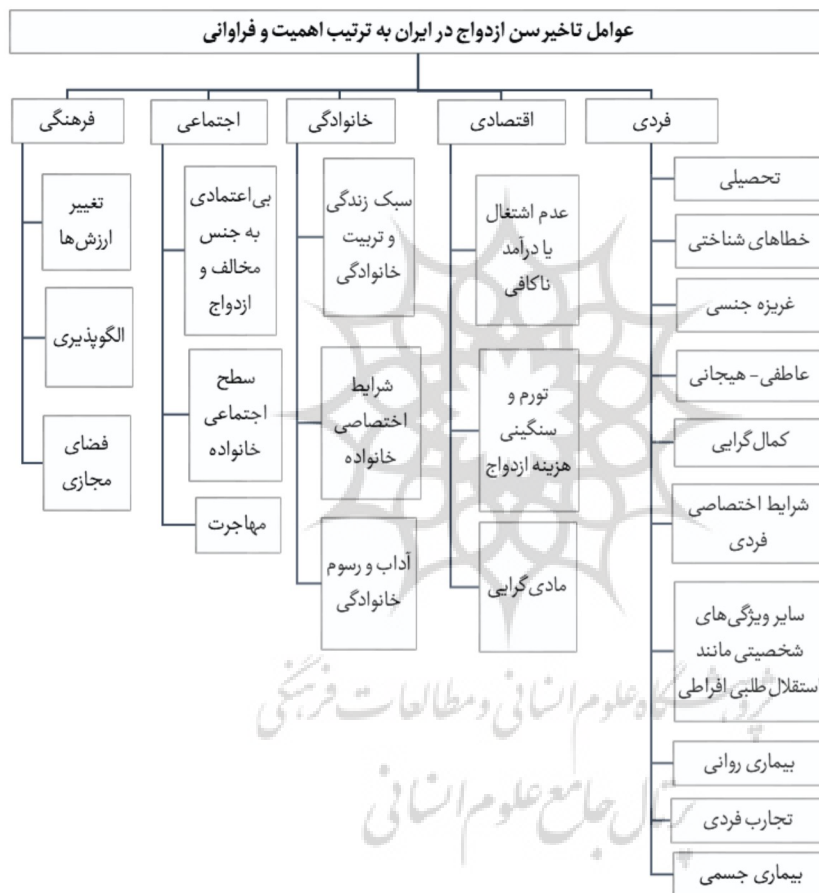
در پاسخ به سؤال اول پژوهش باید گفت: نتایج پژوهش حاکی از آن است که بر اساس پژوهش‌های منتخب، چنان‌چه در شکل (۲) آمده است، در میان عوامل اصلی، به ترتیب، حوزه‌های فردی، اقتصادی، خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی قرار دارند که مجموع عوامل کلی و میزان فراوانی آن در مقالات منتخب، در پیوست (۲) قابل مشاهده است. عوامل فردی با ۱۷۱ فراوانی، به عنوان اولویت اول، شامل ده عامل محوری تحصیل، خطاهای شناختی مرتبط با ازدواج، مانند نگاه‌های خاص به ازدواج و همسر و زندگی مشترک، غریزه جنسی، عاطفی-هیجانی، کمال‌گرایی در ازدواج، شرایط اختصاصی فردی، مانند نیافتن مورد مناسب ازدواج، سایر ویژگی‌های شخصیتی، مانند استقلال طلبی افراطی، بیماری روانی، تجارب فردی، مانند روابط بین فردی ناموفق و بیماری جسمی است. فراوانی بالای عوامل فردی، نشان از اهمیت این عامل

در دیررسی ازدواج دارد که این موضوع، اهمیت مشاوره‌های فردی و توسعه فردی را روشن می‌سازد. عوامل اقتصادی با ۱۳۹ فراوانی، به عنوان اولویت دوم باتوجه به سنگینی هزینه‌های ازدواج، شامل سه عامل محوری عدم اشتغال یا درآمد ناکافی، تورم و مادی‌گرایی است که دستگاه‌های مربوطه دولتی و خانواده‌ها می‌توانند نقش بسزایی در از بین بردن این عامل داشته باشند. عوامل خانوادگی با ۳۹ فراوانی، به عنوان اولویت سوم، شامل سه عامل محوری سبک زندگی و تربیتی خانواده، مانند سخت‌گیری خانواده، شرایط اختصاصی خانوادگی، مانند مسئولیت داشتن در خانواده و آداب و رسوم است که والدین به عنوان تصمیم‌گیران مسیر خانواده، نقش مؤثری در بی‌اثر کردن این عوامل دارند. عوامل اجتماعی با ۳۳ فراوانی، به عنوان اولویت چهارم، شامل سه عامل محوری بی‌اعتمادی بین فردی، سطح اجتماعی خانواده و مهاجرت می‌باشد و عوامل فرهنگی با ۲۱ فراوانی، به عنوان اولویت پنجم، شامل سه عامل محوری ارزش‌ها، الگوپذیری و فضای مجازی است که نقش مثبت والدین و تربیت خانواده و همچنین تلاش‌های مشاور می‌تواند نقش بسزایی در از بین بردن این دو عامل اخیر داشته باشد.

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش باید گفت: فارغ از عوامل کلی و محوری، از میان ۸۷ عامل مرتبط با تأخیر در سن ازدواج، به ترتیب فراوانی، ده عامل پرتکرار: ادامه تحصیل دختران با ۲۸ فراوانی، بیکاری پسران با ۲۵ فراوانی، نگرانی شغلی پسران با ۲۴ فراوانی، مشکلات اقتصادی دختران با ۲۱ فراوانی، مشکلات اقتصادی پسران با ۱۸ فراوانی، استقلال اقتصادی دختران به خاطر اشتغال با ۱۷ فراوانی، سخت‌گیری خانواده دختران با ۱۵ فراوانی، روابط آزاد با جنس مخالف با ۱۴ فراوانی، ادامه تحصیل پسران با ۱۴ فراوانی و نگرش مثبت به دوستی دختر و پسر با ۱۳ فراوانی دارای اهمیت و عاملیت بیشتری بودند.

بر اساس دستاوردهای پژوهش و ترتیب عوامل کلی، محوری و جزئی که ناشی از اهمیت آنهاست و باتوجه به عوامل پرکاربرد در پژوهش‌های منتخب، پیشنهادهایی کاربردی به عنوان عوامل کارشناسی شده برای ایجاد تعادل در سن ازدواج، به مسئولین مربوطه ارائه می‌شود. از آنجا که ادامه تحصیل دختران، بیشترین فراوانی را از بین عوامل تأخیر در سن ازدواج داراست، باید سیاست‌ها و برنامه‌های حکومتی در ارزش‌گذاری مدرک تحصیلی در برابر تشکیل خانواده، مورد بازنگری قرار گیرد. در بیشتر مراکز دولتی و خصوصی، مدرک تحصیلی از مهم‌ترین شرایط

استخدامی است. از دیگر عوامل تأخیر در سن ازدواج که به دستگاه‌های سیاست‌گذار و اجرایی کشور مرتبط است، مسائل اقتصادی به‌ویژه اشتغال است. هزینه‌های سنگین ازدواج، تورم و بیکاری، یکی دیگر از موانع مهم ازدواج به شمار می‌آید که لازم است مسئولین مربوطه کشوری در راستای رفع این مشکلات و تأثیر آن بر سن مناسب ازدواج تدبیر نمایند. از دیگر عوامل تأخیر در سن ازدواج که لازم است والدین به آن توجه ویژه داشته باشند، سخت‌گیری افراطی در ازدواج است. از این‌رو باتوجه به یافته‌های پژوهش، برای رفع موانع و تعادل در سن ازدواج، سازمان‌های سیاست‌گذار فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و همچنین خانواده‌ها مسئولیت ویژه دارند.

شکل ۲. عوامل تأخیر سن ازدواج در ایران به ترتیب اولویت بر اساس پژوهش‌های سال ۱۳۸۰ تا ۱۴۰۲ ش

فهرست منابع

الف) فارسی

۱. ازکیا، مصطفی و توکلی، محمود (۱۳۸۵ش)، «فرا تحلیل مطالعات رضایت شغلی در سازمان های آموزشی»، نامه علوم اجتماعی، پیاپی ۲۷، ص ۱-۲۶.
۲. بنی جمالی، سیدمحسن و صادقی فسایی، سهیلا (۱۴۰۰ش)، «جوانان و موانع ازدواج»، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، سال بیستم، ش ۵۱، ص ۹-۳۴.
۳. پیرحیاتی، محمد و نادریور، محمدرضا (۱۳۹۹ش)، «بررسی رابطه بین سن ازدواج با ناهنجاری های اجتماعی در بین جوانان شهر خرم آباد»، فصلنامه مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری، سال دوم، ش ۵، ص ۸۷-۹۵.
۴. ساروخانی، باقر (۱۳۸۵ش)، دایرةالمعارف علوم اجتماعی. تهران: نشر کیهان.
۵. سرایی، حسن (۱۳۸۷ش)، «گذار جمعیتی دوم، با نیم نگاهی به ایران»، نامه انجمن جمعیت شناسی ایران، سال سوم، ش ۶، ص ۱۱۸-۱۴۰.
۶. سفیری، خدیجه و شهانواز، سارا (۱۳۹۴ش)، «بررسی تجرد و هویت با استفاده از نظریه زمینه ای (مورد مطالعه: دختران مجرد بالای ۳۵ سال شهرستان لاهیجان)»، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی، سال سوم، ش ۴، ص ۹-۳۷.
۷. علیرضانژاد، سهیلا؛ سوادیان، پروین و جعفری نمینی، پوراندخت (۱۳۹۲ش)، «هویت حرفه ای یا جنسیتی: مطالعه ای بر دختران تحصیل کرده شاغل بالاتر از ۳۵ سال در شهر تهران»، فصلنامه علوم اجتماعی، ش ۶۰، ص ۲۵۹-۲۹۴.
۸. فرضی زاده، زهرا (۱۳۹۳ش)، «طرد اجتماعی دختران روستایی مجرد»، مجله توسعه روستایی، سال ششم، ش ۱، ص ۱۲۳-۱۴۶.
۹. قانع عزآبادی، فرزانه؛ کیانپور، مسعود و قاسمی، وحید (۱۳۹۲ش)، «تجارب زیسته دختران سی سال به بالا در زمینه داغ ننگ ناشی از تجرد (مورد مطالعه: شهرهای اصفهان و یزد)»، فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، سال چهارم، ش ۲، ص ۳۰۵-۳۳۱.
۱۰. قربانی، زهرا و ترابی، فاطمه (۱۴۰۰ش)، «تحولات سن مناسب ازدواج در ایران و تعیین کننده های آن بین سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۴»، نامه انجمن جمعیت شناسی ایران، سال شانزدهم، ش ۳۱، ص ۳۳-۵۹.
۱۱. کوششی، مجید و قربانی، زهرا (۱۳۹۱ش)، «مطالعه جمعیت شناختی تأثیر جوان همسری بر ازدواج دختران»، مطالعات اجتماعی- روان شناختی زنان (مطالعات زنان)، سال دهم، ش ۲، ص ۱۰۹-۱۳۴.
۱۲. مختاری، سمانه؛ یوسفی، زهرا و منشئی، غلامرضا (۱۴۰۰ش)، «شناسایی پدیده تأخیر در ازدواج دختران: نظریه زمینه ای»، خانواده درمانی کاربردی- انجمن علمی ایرانی مطالعات زنان، سال دوم، ش ۶، ص ۴۶-۶۶.
۱۳. هزارجریبی، جعفر و آستین فشان، پروانه (۱۳۸۸ش)، «بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر میانگین سن ازدواج زنان در سه دهه گذشته (۱۳۸۵-۱۳۵۵)»، برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، سال اول، ش ۱، ص ۱۳-۳۲.

ب) لاتین

1. Beck, C. (2002). Mothering Multiples: a Meta-synthesis of the qualitative research. MCN. The American journal of maternal/child nursing, 28(2): 93-99.
2. Bench, S. and Day, T. (2010). The User Experience of Critical Care Discharges: A Meta – Synthesis of Qualitative Research. *International Journal of Nursing Studies* 47(4):487 - 499.
3. Decoster, J. (2004). meta-analysis notes. retrieved from: (<http://stat-help.com>)
4. Glass, G. V. (1976). Primary, secondary and meta- analysis of research. *Educational researcher*, 5: 3-8.
5. Loughran, D. S., & Zissimopoulos, J. M. (2004). Are There Gains to Delaying Marriage? : The Effect of Age at First Marriage on Career Development and Wages. Santa Monica, CA: Rand Labor and Population.
6. Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). Handbook for synthesizing qualitative research. Springer publishing company.
7. Zimmer, L. (2006). Qualitative Meta – Synthesis: A Question of Dialoguing With Texts. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3):311-318.

پروہشکاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی